

ISSN 0027–8084
УДК 808.61./62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

XLVIII/ 1-2

БЕОГРАД

2017

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Даринка ГОРТАН ПРЕМК, др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ,
др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ, др Ђорђе ОТАШЕВИЋ,
др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ, др Стана РИСТИЋ,
др Марина СПАСОЈЕВИЋ, др Живојин СТАНОЈЧИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Рецензенти
др Даринка Гортан Премк, др Рајна Драгићевић, др Јелена Јовановић Симић,
др Драгана Мршевић Радовић, др Марина Спасојевић, др Живојин Станојчић,
др Срето Танасић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој
Републике Србије бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од
посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–4–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у четири годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs.

Штампарија - Земун : Пекограф

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. - Год. 1, бр. 1 (1932/1933) - год. 8, бр. 1 (1941); Н.С. Књ. 1 (1949/1950) - . - Београд : Институт за српски језик САНУ, 1932/1933- (Земун : Пекограф).

Тромесечно

ISSN 0027-8084 = Наш језик

COBISS.SR-ID 615951

НАШ ЈЕЗИК

Књига XLVIII

Св. 1–2 (2017)

САДРЖАЈ

Чланци

- Вокатив једине именица II врсте у српском књижевном језику (МИРОСЛАВ Б. НИКОЛИЋ) 1–25
- Однос граматике и речника – граматика инхерентна описним речницима српског језика (АЛЕКСАНДРА М. МАРКОВИЋ) 27–43
- Један стари воћарски приручник и питање адаптације њемачких воћарских термина у XX вијеку (НЕЂО Г. ЈОШИЋ) 45–57
- Форичност општих и одричних заменица у антецеденту релативне адјективне клаузе (ТАЊА З. РУСИМОВИЋ) 59–72
- Фразеолошки архаизми у српском језику (МАРИЈАНА Р. ЂУКИЋ) 73–86

Прилози

- О судбини ћирилице према књижевним и научним сведочанствима (ВЕСЕЛИНА В. ЂУРКИН) 87–104

Прикази

- Речи ѿод лујом*, Зборник о лексици српског језика (СТАНА РИСТИЋ) 105–109
- Ана Тонић, *Енїлеско-срїски и срїско енїлески речник шумарских ѿтермина* (НЕЂО Г. ЈОШИЋ) 110–113
- Владан Јовановић, *Срїска војна лексика и ѿтерминологија* (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ) 114–118

Ана Тонић, *Енглеско-српски и српско-енглески речник шумарских термина**

Прије коју годину у издању Удружење шумарских инжењера и техничара Србије изашао је из штампе *Речник шумарских термина: енглеско-српски и српско-енглески* (2013), чији је аутор Ана Тонић, дугогодишњи предавач енглеског језика на Шумарском факултету у Београду. Изучимајући *Шумарску енциклопедију* (чији је последњи, трећи том објављен 1987. године), од вишејезичног *Речника шумарских израза* (1966) Анте Радовчића до појаве *Речника шумарских термина* Ане Тонић протекао је замашан низ деценија, а да се мало шта у међувремену урадило на пољу стручне шумарске терминологије. За потпунијим рјечником шумарских термина одавно се осјећала потреба у стручној јавности (и не само стручној), јер поменути Радовчићев рјечник садржи тек 1880 српских ријечи, што је за данашње потребе познавања шумарства сасвим оскудан лексички фонд. Зато дјело Ане Тонић увелико употпуњује празнину у овој стручној и научној области. О своме лексикографском и стручном подухвату ауторка је у предговору скромно навела: „*Речник шумарских термина*, са око 6.400 термина на српском и преко 6.500 термина на енглеском језику и великог броја алтернативних и синонимних термина, резултат је мог дугогодишњег рада са студентима и сарадње са наставницима Шумарског факултета и другим стручњацима у области шумарства“. Тешкоће које су се испољиле у употреби стране литературе посвећене шумарству (посебно енглеске), чиниле су један од практичних разлога због којих се проф. Тонић упустила у један тако компликован лексикографски посао: постојање потпунијег и садржајнијег двојезичног рјечника шумарских термина омогућило би ближе познавање страних достигнућа у овој вишедисциплинарној области, као што би млађим стручњацима омогућило непосредније и брже укључивање у токове шумарског прогреса олакшавајући им истовремено могућност лакшег и сигурнијег праћења стране литературе, савремених достигнућа уопште на овом пољу, праћење међународних симпозијума и конгреса, па и само учешће на њима.

* Београд: Удружење шумарских инжењера и техничара Србије, Планета-принт, 2013, 302 стр.

Речник шумарских термина Ане Тонић је дводијелан, он има дакле свој енглеско-српски и српско-енглески дио. Прилично замашан лексички фонд српско-енглеског дијела од близу 6.500 лексичких јединица (једночланих термина, вишечланих термина и термилошких синтагми), указује на широк план усмјерен да се обухвати ужа шумарска терминологија (уређивање, гајење и искоришћавање шума) с једне стране, али и терминологија сродних дисциплина чији се термилошки фонд преклапа са шумарском струком (екологија и заштита животне средине, дендометрија, лов, механизација карактеристична за обнављање, сјечу и обраду дрвета, те пословна терминологија и транспорт дрвета и дрвне грађе). Израда рјечника који би био крајње стручан и не баш преобиман и у којем би се презентовала терминологија граничних дисциплина с осјећањем мјере – као да је пред Аном Тонић лебдјело као опште начело и путоказ у њеном раду. У томе је несумњиво она остварила завидан успех.

Писање енглеских термина ауторка је ускладила са британском језичком праксом. Оно што се може сматрати као изузетан напредак у овој термилошкој области јесте настојање да се покаже енглеско шумарско језичко (лексичко) обиље, те да се на тај начин пружи шири видци нашим корисницима и могућност лежернијег изражавања, а да оно ипак остане посве у оквирима дате тематске области: *afforest / stock / establish a forest* = *пошумљавајући нову област*; *altitude / elevation* = *надморка висина*; *annual work plan / annual plan of operations* = *годишњи план извођања шума*; *hole plating / pit plating / plating in holes* = *садња у јаме*; *summer bark / summer peel / sap bark* = *јулијини кору за време већеиационој иериога*. Одређени број енглеских ријечи у српком језику још није добио одговарајући превод, попут енгл. *skidder* = *скигер* (багер за извлачење дебала), енгл. *grader* = *грејгер* или енгл. *chisel* = *чизел* — такве ријечи ушле су у српски језик као голе или пресликане позајмљенице. Синонимичне форме такође су од велике користи преводиоцима и Ана Тонић их веома често издашно даје. То потврђују примјери: *sort / grade / classify timber* и њих је ауторка превела на српски језик као: *сортирајући* (дрво), *разврцајући*, *класификовајући* (додајмо: дрвну грађу); или *germinate / spring up / sprout / shoot / emerge* = *клијајући*, *проклијајући*, *никнујући*.

За србисте је увијек занимљивији онај дио рјечника у којем лијево страну чине српске ријечи. Код термилошких рјечника она је показатељ шта је све у лексичком погледу аутор нашао за сходно да термилошки прикаже. Српско-енглески дио Речника шумарских термина управо је показатељ да је његова ауторка отишла предалеко. Уз терминологију која се несумњиво морала да нађе у рјечнику, она је често залазила у општи лексички фонд или термилошки фонд других области, а није морала да засијеца баш толико. За то постоје други општи рјечници и они се при стручном или преводачком раду користе упоредо са специјализованим рјечницима. То би могло да се посвједочи нпр. употре-

бом ових синтагми: *ајсолујино сув* = *oven dry* и *ајсолујино суво дрво* = *ovendry wood*, гдје само друга синтагма иде у ред шумарске терминологије. Таквих примјера има доста, а многи од њих не могу се сматрати ни граничним те да као такви нађу своје мјесто у оквирима шумарске терминологије. Навешћемо само неке: *бензин*, *бензински мојор са електричним њаљењем*, *ваздушна њушка*, *вођење њословних књиџа*, *задњи њне-умајџици*, *заједничко деловање*, *заједничко улајање*, *избрајање*, *извешџај*, *квар*, *квар мојора*, *развирајџи*, *рачуновођа*, *рачуноводсџиво* итд. *Ваздушној њушци* ипак не бисмо давали терминолошку вриједност (не бисмо је сврстали међу шумарске изразе), а *ваздушној сџируји* да, јер она има утицај на развој шуме и период њене вегетације. Није једноставно наћи праву мјеру и једну терминолошку област свести у праве терминолошке оквира схваћене у лексикографском смислу. Зато наведено сматрамо као слабост *Речника шумарских џермина*. Уз ово постоји још понешто, нпр. недоследност у давању латинских еквивалената код назива дрвећа: *америчка лиџа* = *basswood* (без латинског еквивалента), а *боровница* = *bilberry* са латинским еквивалентом: *Vaccinium myrtillus*. Такве недоследности су се лако могле избјећи и тако наведени рјечник учинити сређенијим и прикладнијим. Могло је такође да се води рачуна и о надређености српских термина и о њиховој употребној вриједности. Ботаничари знају да су *боровница* и *клека* = *juniper* (*Juniperus*) синоними, али *клеку* сматрамо надређеном лексемом и то је на неки начин лексикографски ваљало назначити, јер је *Речник шумарских џермина* очито намијеђен и другим корисницима поред оних којима је ботаника сасвим блиска област.

Па ипак, *Речник шумарских џермина* Ане Тонић спада у ред рјечника који су обогатили савремену српску двојезичну лексикографију. Обогатили су је не само у погледу лексичког или терминолошког фонда садржаног у овом рјечнику, већ и у одбиру лексичких јединица, њиховој обради, њиховој углавном стручној презентацији. *Речник шумарских џермина* је савремен рјечник. Његова савременост није толико изражена у методологији, колико у временској перспективи: обухвативши савремену српску шумарску терминологију (посебно ону насталу у другој половини XX вијека), Ана Тонић је увелико надмашила Радовчићев *Речник шумарских израза* из 1966. године. Посебну вриједност *Речника* чини прилично успјешно спроведена тежња да се енглеском термину (или терминолошкој синтагми) нађе адекватан српски еквивалент, један или више њих, те да се тако енглески и српски шумарски лексички фонд на неки начин уравнотеже. Свакако, у језику примаоцу то свагда није могуће, што у великој мјери потврђују бројни енглески термини који у српској шумарској терминологији слове као такви. На крају, то је један од начина на које се лексички фонд богати и шири, а српски језик није изузетак у погледу пријема страних лексичких елемената. Остало је да се упитамо, шта би све могао да покаже нпр. један њемачко-српски рјечник шумарских термина, јер се њемачка стручна терминологија у приличној

мјери инфилтрирала у српску шумарску праксу и шумарску терминологију знатно прије енглеске, посебно у западним дијеловима српске етничке територије.

*Неђо Г. Јосић***

Институт за српски језик САНУ***

Београд

** nedjo.josic@isj.sanu.ac.rs

*** Овај текст настао је у оквиру пројекта *Лингвистичка испитивања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ* (бр. 178009), који у целини финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.